

5.2.1943 – הקמת המחלקה הערבית (המסתערבים)

בשנת 1943 הטיל יגאל אלון על ירוחם כהן, איש המחלקה הסורית, להקים "מחלקה ערבית" בפלמ"ח, כדי לאסוף מודיעין מערביי ארץ ישראל והארצות השכנות. המחלקה נועדה להחליף מודיעים ערבים אשר פעלו תמורת כסף. כוונת הפלמ"ח לגייס למחלקה אנשים מבני עדות המזרח. המגויסים ליחידה היו חדורי מוטיבציה, ורצו להוכיח את יכולתם לאנשי הפלמ"ח.

המחלקה הערבית של הפלמ"ח פעלה בשנים 1943-1950. חברי המחלקה נקראו 'מסתערבים' (מתחזים כערבים). פעילותה הייחודית כללה אימוני הסתערבות, חדירה ושהות בעומק שטח האויב בארץ-ישראל ובמדינות ערב, לצורך איסוף מידע מודיעיני, ומבצעים נקודתיים מגוונים. למשימות יצאו לרוב כבודדים או בזוגות, ובדרך-כלל איש לא ידע על פעילות רעהו גם לאחר סיומה. הם האמינו בכך שככל שכל חייל ידע פחות- קל יותר לשמור על חשאיות. המחלקה הערבית הייתה מחלקה מיוחדת והייתה שונה מיתר המחלקות בפלמ"ח. אחד ההבדלים הניכרים היה שבמחלקה זו לא היו נשים, ובכך נבדלה מיתר מחלקות הפלמ"ח. עובדה זו הקשתה על המחלקה מבחינה חברתית, ובמיוחד כשאנשיה נשלחו לעבודה במשקים שנזקקו גם לבחורות. במרוצת הזמן מנתה המחלקה הערבית בין 30 ל-50 איש. שישה מבין אנשי המחלקה נפלו בעת מילוי תפקידם מעבר לקווי האויב. מקום קבורתם של אחדים מהם אינו ידוע עד היום.

באוגוסט 1948 הוכפפה המחלקה הערבית לשירות המודיעין (חיל המודיעין של צה"ל) כיחידה אורגנית והייתה הכוח האחרון של הפלמ"ח שפורק. חשיבותה של המחלקה טמונה בהיותה דוגמה למימוש רעיון הפעולה בעורף האויב, ולהכשרה נאותה של מגויסים ש"יושתלו" כסוכני מודיעין בעומק שטחי האויב. מקרב המסתערבים צמחו כמה מסוכני המודיעין הראשונים של מדינת ישראל בארצות ערב. לאחר המלחמה התגייסו רבים מחברי המחלקה לשירותי הביטחון החשאיים של מדינת ישראל.

